

Un itinerari per mantenir viva la memòria d'una de les batalles més cruentes de la Guerra Civil al Pirineu

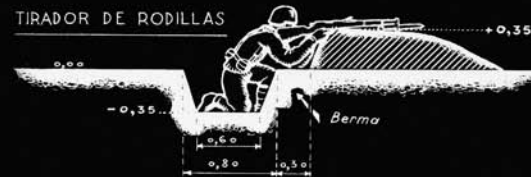
Els enfrontaments militars que es produïren a Biuse deixaren una empremta en la geografia de la zona en forma de trinxeres i fortificacions que encara perduren, i que ens deixen entreveure, malgrat els anys passats, el que allí hi devia succeir. El coneixement i divulgació de l'indret de Biuse vol ser un modest llegat per al no oblit.

PERFILES DE TRINCHERAS

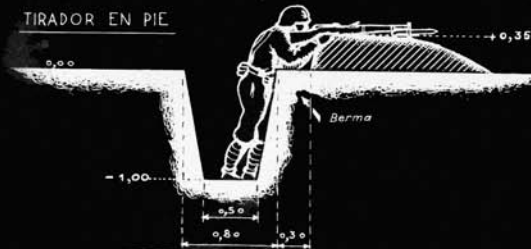
La trinchera deberá tener siempre el perfil normal, pero antes y atendiendo

al principio de perfectibilidad indispensable en todas las obras de

campana, se pasará por los tres tipos elementales aquí expuestos.

Immediatament després de la rebel·lió militar, el 18 de juliol del 1936, les forces triomfadores d'Aragó i de Navarra, d'un costat, i de Catalunya, de l'altre –és a dir, «nacionals» o «franquistes», d'una banda, i republicans o «rojos», de l'altra–, van trobar-se prop d'Osca, de Saragossa i de Terol, quedant establerta així una línia de front que anava de nord a sud de tot l'Aragó i que no es va alterar substancialment fins al mes de març del 1938, quan es va iniciar la gran ofensiva nacional que obligà els republicans a retirar-se cap a Catalunya on establiren un nou front al llarg dels rius Noguera Pallaresa, Segre i Ebre, fet que produí l'aïllament de Catalunya de la resta de la República.

El dia 6 d'abril de 1938 les tropes franquistes de l'anomenat Cuerpo de Ejército de Navarra, entren al Pallars i ocupen el dia 12 del mateix mes els pobles de Llavorsí i Esterrí d'Àneu, establint així una línia de front que es situà als cims pròxims paral·lels al riu Noguera, com és el cas de la Crestelleta, a la zona de Biuse, on se situa aquest itinerari.

La reacció de l'exèrcit de la República fou iniciar, el dia 22 de maig, una formidable ofensiva en gairebé tot el front. Això provocà terribles combats en molts indrets de la línia, entre ells en el sector de Biuse. En aquest punt, entre els dies 22 i 23 de juliol els combats es repetiren encara amb més brutalitat, morint molts joves de la lleva del biberó.

Vista aèria de la zona fortificada de la Crestelleta

Mapes de la situació de Llavorsí

Crèdits

Coordinació: mOntanyanes; estratègies creatives per a la dinamització local. SLL
Documentació i textos: Manel Gimeno
Maquetació: espainomada.com
Base cartogràfica: Institut Cartogràfic de Catalunya

Espais de memòria

Biuse

La guerra als Pirineus a primera línia de front

Soldats de l'exèrcit republicà de la 133 Brigada Mixta que van participar a la batalla de Baladredo

Presentació

L'itinerari proposat és un recorregut per la posició defensiva de Biuse ocupada per l'exèrcit franquista. S'hi accedeix per la pista que porta a la Mare de Déu de Biuse, des de Llavorsí. L'itinerari a peu comença als camps de Berdié, uns metres més amunt de la Mare de Déu. Un cop allí, en una caminada que dura un parell d'hores, hom pot fer-se una idea de com era una posició defensiva a primera línia de front en un indret d'alta muntanya. La zona de Biuse era un punt de defensa important, on encara es pot veure l'extensa trinxera que construïren les tropes nacionals, pous de tirador, xavoles de trinxera i de descans, nius de metralladora o camins coberts.

La vista panoràmica des d'aquest punt és excel·lent i els indrets per on transcorre el recorregut mereixen estar-hi una bona estona. Un lloc idíl·lic en situació de pau, però que pot convertir-se en un infern en situació de guerra. Només arribar a l'ermita de la Mare de Déu de Biuse i fer que la nostra imaginació el converteixi en l'hospital de campanya que fou durant la guerra pot ajudar-nos a entendre com foren les condicions que hagueren de suportar els soldats que visqueren els combats des d'aquestes posicions o en indrets semblants.

Ressenya de l'itinerari

El recorregut s'inicia a Llavorsí d'on partim per la carretera C-13, direcció a Sort. Per arribar al punt d'inici de l'itinerari a peu hem de desviar-nos a l'esquerra al cap d'1,5 km, entre els km 140 i 141, a una pista forestal amb fort pendent. Es recomana accedir-hi en vehicle tot terreny.

Al cap de 4,5 km es troba el primer punt d'interès, encara fora d'itinerari.

Mare de Déu de Biuse. Hospital a primera línia

Aquest indret, relativament allunyat del front, era el lloc de socors o hospital de primera línia. Els ferits hi rebien les primeres cures abans de ser traslladats a l'hospital de Sort.

La pista continua 2,5 km més, fins a trobar una cruïlla. Es segueix a mà dreta.

Als 900m arribem als camps i Bordes de Berdié, on comença l'itinerari a peu. Aquest es troba senyalitzat amb marques indicatives de color i amb fites direccionals. Els punts d'interès estan marcats amb elements indicatius.

1. Inici / final de l'itinerari

Entrada a la trinxera
El punt d'inici del recorregut coincideix amb una de les entrades de la trinxera que

es construï en la posició defensiva de Biuse. Tant a la trinxera com als diferents elements defensius que formaven aquesta posició s'hi accedia per diversos llocs, tots ells protegits de ser batuts. La trinxera es construïa en forma de zig-zag per defensar millor els soldats de l'impacte de la metralla.

2. Pou de tirador

Un dels elements defensius bàsics era el pou de tirador, format per un forat més o menys fondo i un parapet de pedra o de fusta que protegia al tirador. Aquestes defenses variaven d'estructura segons les necessitats militars, les possibilitats del terreny o fins i tot les inclemències del temps que podien determinar el que fossin o no cobertes.

3. Camí cobert

En els punts on la trinxera podia ser batuda es construïa una protecció més alta i es cobria fins i tot el sostre amb troncs i sacs terrers.

4. Casamata de pedra

La dificultat per transportar ciment a primera línia amb quantitat suficient per tal de construir-hi nius de metralladores o búnquers, es suplí amb construccions fetes amb pedra i troncs.

5. Entrada al conjunt defensiu de la Crestelleta

6. Xavola de trinxera

Aquest era un lloc de descans excavat o adossat en la pròpia trinxera on els soldats hi descansaven rotatoriament. En aquest cas, la construcció també s'adaptava al terreny.

7. Polvori

En aquest indret, excavat aprofitant un forat natural del terreny, s'hi guardava la munició.

8. La Crestelleta / La Castelleta

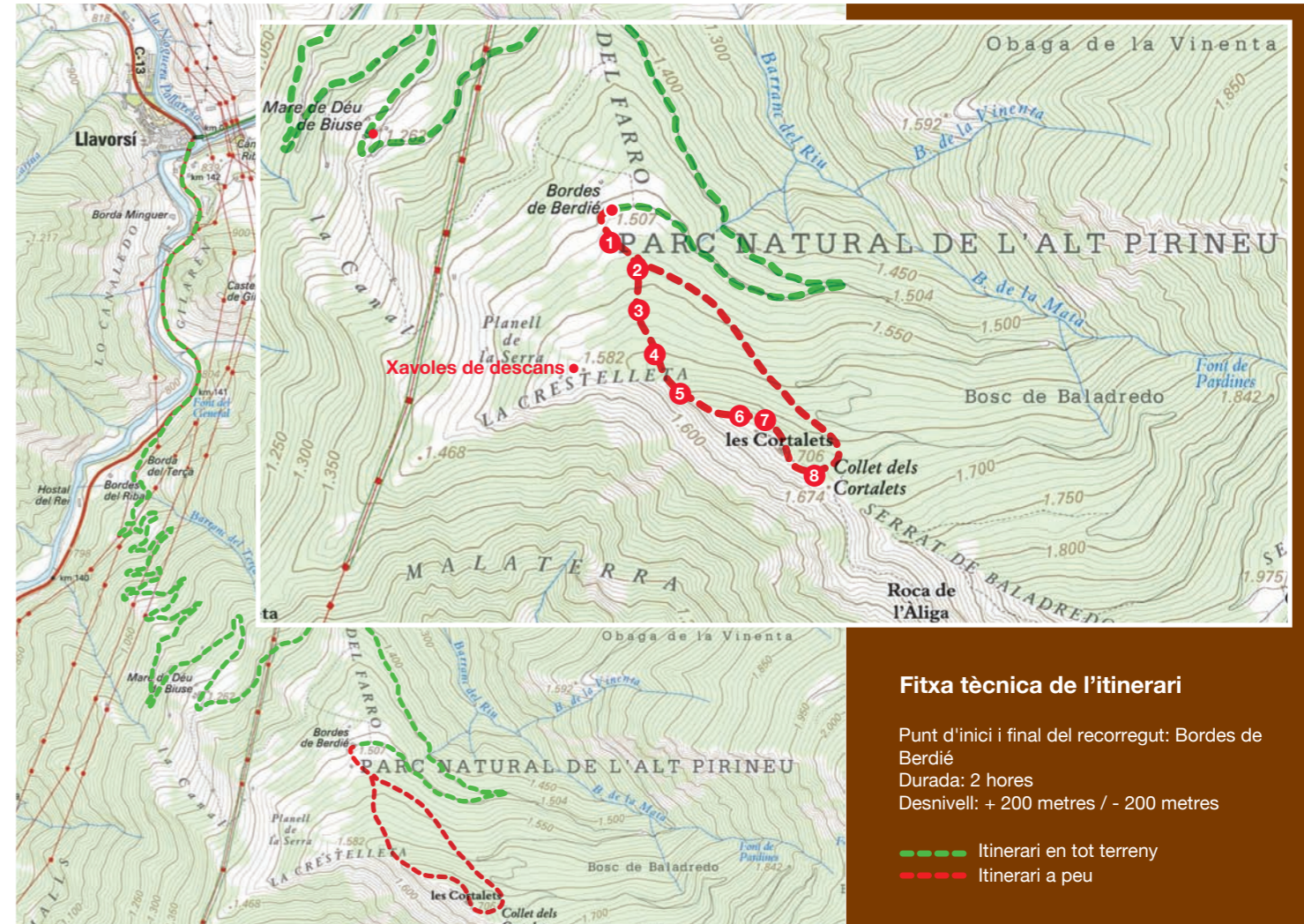
Aquest és el punt més elevat del recorregut i el més fortificat de tota la zona. S'hi poden veure diverses casamates i punts de defensa.

A partir d'aquí comença el camí de descens que ens portarà de nou al punt 1, seguint l'itinerari marcat a dins del bosc.

De nou als prats de Berdié pot visitar-se a ponent un altre punt d'interès, també fora l'itinerari:

Xavoles de descans

Aquestes solien construir-se no molt lluny de primera línia i eren de dimensions més grans que les xavoles de trinxera. Normalment eren fetes amb pedra i tenien una xemeneia per poder fer-hi foc a dintre i així suportar millor les inclemències del temps.

Fitxa tècnica de l'itinerari

Punt d'inici i final del recorregut: Bordes de Berdié
Durada: 2 hores
Desnivell: + 200 metres / - 200 metres

- Itinerari en tot terreny
- Itinerari a peu

